

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 119

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"...וְשִׁכַּחַת עֵמֶר בְּשַׁדָּה"

כשם שהיוצא מן הצומח, אפילו ללא שום כונה, הינו צומח! כך כל היוצא מישראל, אפילו הוא "שכחה" פשוטה הוא "מצוה אלוקית". כשם שהיוצא מן הצומח, אפילו ללא שום כונה, הינו צומח! מהרצאותיו של הרב אמנון יצחק

לשמה, בא לשמה' (פסחים נ:). וקשה להבין, למה יגרע 'לא לשמה' שהינו עושה בידיעה, מ"שכחה"? או מ'מאבד סלע מתוך ידו ומצאה עני והלך ונתפרנס בה? והלא אלו לא נעשו לשמן? אם כן, מה תוקפם ממצוות שלא לשמן?

הנה התוספות מקשים בלא"ה בסתירת גמרות: 'וכל העושה שלא לשמה, נוח לו שלא נברא' (ברכות יז.). וא"ת; האמר רב יהודה, אמר רב: (פרק מקום שנהגו נ:): "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". וי"ל; דהכא מיירי, שאינו לומד, אלא, לקנתר חביריו. והתם מיירי, שלומד, על מנת שיכבדוהו' (תוספות

ברכות יז.). וכדבריהם בתענית דף ז. 'וכל העוסק בתורה שלא לשמה, תורתו נעשית לו סם המות' - וקשה?! והלא אמרינן: (פסחים נ:): 'לעולם יעסוק אדם בתורה אע"ג שאינה לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'. ויש לומר; דתרי שלא לשמה' הוי. דמה שאמרינן:

'חביבין ישראל, שנקראו בנים למקום'. והבן - יש לו יחס עם האב. ונתייחדנו בזכות אברהם ע"ה בענין אחד גדול מאד, והוא הענין אלקי אשר חל עלינו, כאומרנו (בראשית יז): "לְהִיּוֹת לְךָ לְאֱלֹקִים

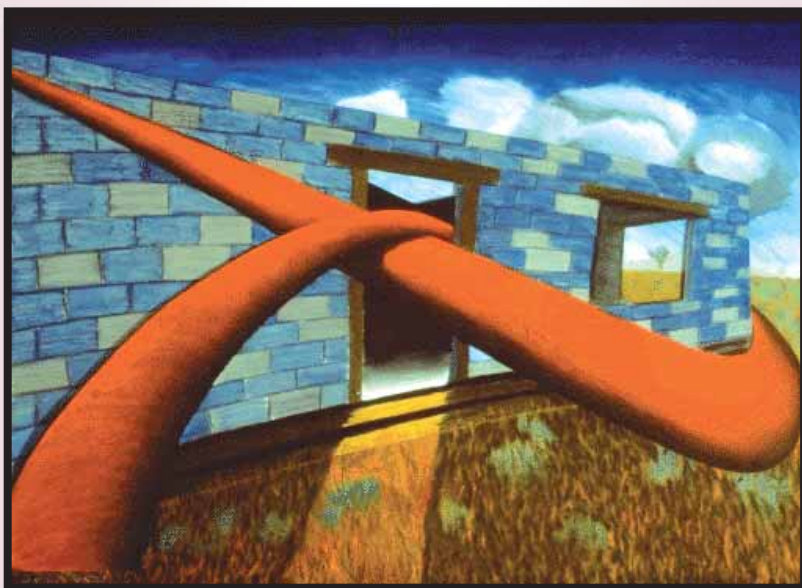
א"ר אלעזר בן עזריה: "מנין למאבד סלע מתוך ידו ומצאה עני והלך ונתפרנס בה, מעלה עליו הכתוב, כאלו זכה? ת"ל: "לְגַר לְתוֹם וְלְאֶמְנָה יִהְיֶה" (דברים כד). והרי דברים ק"ו; ומי שלא

נתכוון לזכות, מעלה עליו הכתוב, כאלו זכה, מי שנתכוון לזכות, עאכ"ו! (ספרי פרשת תצא פיסקא עג).

הנה חרשו כאן, שמעשה חסד שנתגלגל מבן ישראל ואפילו בלי ידיעתו, אלא ממש בגדר "שכחה" וכמו; 'מאבד סלע מתוך ידו ומצאה עני והלך ונתפרנס בה' הרי זה קיום מצוה! ואיך נבין ש"שכחה" ואבירה, הינה מצוה?

הבאור יבוא עם דברי החסיד יעב"ץ

ז"ל (אבות ג') סוד כלל ישראל הוא ענין אלוקי שעצמיותו של עם ישראל כולו "שרש האלוקי", אשר על כן בהכרח, שכל היוצא מישראל, אפילו ללא כל ידיעה ואפילו "שכחה" פשוטה: "וְשִׁכַּחַת עֵמֶר בְּשַׁדָּה", הנה, זה כבר "מצוה אלוקית". וכשם שהיוצא מן הצומח, אפילו ללא שום כונה, הינו צומח!, כן ענין ישראל. 'שהענין האלקי הרבך בנו, הוא כאומרנו:

וְלִזְרָעָה אֲחֵרֶיהָ" (בראשית יז), ושם בריתו בכשרנו, להורות הענין האלקי אשר חל עלינו'.

וכשאנו מבינים את כל זה, נצבת שאלה גדולה לפנינו, כיון שמצינו לרבותינו, שבקושי התירו מצוה שלא לשמה. כאמרם: 'אמר רב יהודה, אמר רב: "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות, אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא

שו"ת חברותא

'גנזי המלך' מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

האם פיקוח נפש דוחה שבע מצוות בני נח?

מערכת 'חברותא'
מיוחד ל'גנזי המלך'

מסכת יומא דף פ"ה ע"א

שאלה: ידוע שפקוח נפש דוחה כל התורה כולה (חוץ משלש עבירות החמורות), רצוני לברר: אם גם בגוי, פקוח נפש, דוחה שבע מצוות שנצטווה בהם?

תשובה: ה'פרי מגדים' בספרו 'תיבת גמא' (תחילת פרשת שמות) נסתפק בזה, אם מותר לבן נח מסוכן, להציל עצמו על ידי אכילת אבר מן החי (האסורה לבני נח)?

והמשנה למלך בספרו 'פרשת דרכים' ('דרך האתרים' דרוש ב' ד"ה בריש כל) כתב בפשיטות שבן נח יכול להתרפאות על ידי עבירה על שבע מצוות שלו, במקום סכנת חיים, חוץ מעל ידי איסור רציחה.

ודעת המהר"ש יפה (הו"ד שם) שאפילו על ידי רציחה, יכול להציל עצמו.

ואין כן דעת המנחת חנוך (מצוה רצ"ה - ג') שסובר שאין הגוי יכול להתרפאות במקום פקוח נפש על ידי עבירה על שבע מצוות שלו, (למרות שאינו מצוה ב'יהרג ואל יעבור').

והחזון איש (בגליונות על חרושי רבינו חיים הלוי הל' רוצח פ"א ה"ט ד"ה והרי) דעתו שמותר לו להתרפאות

בעבירה במקום פקוח נפש. (ובדעת הגר"ח יש שפירשו שאינו חולק בזה, אלא שדעתו שנדחת מדין 'אנסוהו לעבור' שנאמר בו: 'יעבור ואל יהרג' ולא מדין 'פקוח נפש').

עוד כתב המנחת חנוך (שם ד') שאף לדעת הסוברים שפקוח נפש דוחה שבע מצוות של גוי, מכל מקום אינו אלא שיוכל הגוי החולה לעבור בעצמו, אבל גוי אחר אין יכול לעבור בשבילו על אחת משבע מצוותיו כדי להציל חבירו הגוי. (ולנתבאר להלן, שניתן לכאורה ללמוד

מ'בא במחותר', אם כן, לדברי התוספת יוה"כ שעיקר הלמודים הם, שחבירו יכול להצילו על ידי עבירה יעו"ש, אם כן, אף חבירו של גוי יכול להציל בעבירה).

מנלן שפקוח נפש דוחה שבת

בדף פ"ה ע"א מבואר ששאלו לפני התנאים 'מנין לפקוח נפש שדוחה את השבת?' ושבע תשובות נאמרו בזה.

לרבי ישמעאל נלמד מקל וחומר מ'בא במחותר' שניתן להצילו בנפשו, כל שכן לפקוח נפש שדוחה את השבת. לרבי עקיבא מעבודה שנדחת מפני פקוח נפש, כל שכן לפקוח נפש שדוחה את השבת. לרבי אליעזר נלמד מקל וחומר ממילה שדוחה את השבת. לרבי יוסי ברבי יהודה נדרש ממקרא: 'אַךְ אֵת שְׁבִתֵי תִשְׁמְרוּ' (שמות ל"א) לחלק.

לרבי יונתן בן יוסף נדרש ממקרא: 'פִּי קָדַשׁ הוּא לְכֶם' (שם) היא מסורה בידכם ולא אתם מסורים בידה. לרבי שמעון בן מנסיא נלמד ממקרא 'וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַשְּׁבִת' (שם) אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה. ושמואל למד דחיית שבת מפני פקוח נפש, ממקרא: 'אַשְׁרֵי יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם' (ויקרא י"ח) ולא שימות בהם. עוד נתבאר בגמרא; שלדברי כל התנאים לא למדנו, אלא בודאי פקוח נפש, אבל בספק פקוח נפש, לא למדנו

שדוחה את השבת. אבל לשמואל למדנו שאפילו ספק חיות דוחה את השבת. כל אלו הדרשות (חוץ מדרשת רבי ישמעאל שיש לעיין בזה וכדלהלן) אינם מלמדים כי אם לבני ישראל שפקוח נפש דוחה כל המצוות, שהרי לענין גוי, אם פקוח נפש דוחה שבע מצוות שנצטווה בהם, אי אפשר ללמוד מעבודת הקרבנות ומילה שאינו בכלל מצוות אלו ולא עליהם אמרה תורה המקראות - 'אַךְ אֵת שְׁבִתֵי תִשְׁמְרוּ' "כִּי קָדַשׁ הוּא לְכֶם" וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַשְּׁבִת" "אַשְׁרֵי יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם" ולכך, אין לנו מקור בגוי, שפקוח נפש דוחה שבע מצוות שנצטווה בהם.

ודאי פקוח נפש בגוי

אבל מלמודו של רבי ישמעאל מ'בא במחותר' ניתן לכאורה ללמוד מזה, אף על הגוי שפקוח נפש דוחה שבע מצוות שלו, שהרי היתר רציחה ב'בא במחותר' פירשה רבא (בעמוד ב') 'חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו' ולכן הגנב שבא במחותר דעתו שאם יעמוד בעל הבית כנגדו יהרגנו והתורה אמרה: 'הבא להרגך השכם להרגו'.

הרי שדין 'בא במחותר' מדין רודף הוא. והיתר רודף ניתן אף לגוי. וכמבואר בסנהדרין (נ"ז.) שכשאי אפשר להנצל כי אם על ידי הריגת הרודף, מותר לגוי להציל עצמו בהריגתו. וכן פסק הרמב"ם (הלכות מלכים פ"ט

ה"ד ועי' במנ"ח שם ה' מקור הדין) ואם כן, נוכל ללמוד בקל וחומר על כל שבע מצוות שלו שנדחות מפני פקוח נפש. אלא שנתבאר בגמרא (בעמוד ב') שלא נלמד מלמודו של רבי ישמעאל אלא בודאי פקוח נפש ולא בספק פקוח נפש. וכמו שפירש רש"י (ד"ה אין אדם מעמיד וכו') שודאי הוא שיהרגנו. ואם כן, עדיין לא למדנו שספק פקוח נפש אצל הגוי דוחה מצוותיו. (ובמנ"ח שם משמע שאפילו בספק פקוח נפש אסור לגוי להתרפאות על ידי עבירה וצ"ע). ■

מצוה

שלוח הקן

השכר למקיימי מצות 'כבוד אב ואם' ו'שלוח הקן' והעונש למי שאינו מקיימן. רבינו בחיי

הקורא הזה מביא ביצים משאר עופות ויושב עליהם עד שיוצאים מקליפה והן נעשים אפרוחים והם עולים אחריו ומורטים את כנפיו ואוכלים אותו. כשהוא רוצה לפרוח אינו יכול

שנמרטו כנפיו. מוצאו חיה או שרץ ואוכלו. מי גרם לו? על שגזל ביצים שאינם שלו. כך יהיה אומות העולם שפשטו ידיהם ב"פסא כבוד.. מקום מקדשנו", החריבו ושרפו את היכלו והגלו את ישראל. ומואבים ועמונים הקב"ה יאבד זכרם, כענין שכתוב (צפניה ב' ט'): "לכן חי אני נאם ה' צבקות אלקי ישראל פי מואב פסדם תהיה ובני עמון פעמרה... ומצינו שלמה המלך שהשוה שתי מצוות

אלו, כבוד אב ואם ושלוח הקן כאחת הוא שאמר (משלי ל' י"ז): "עין תלעג לאב ותביו ליקחת אם..". ואמרו בירושלמי פרק קמא דפאה: "עין תלעג לאב - זה כבוד אב ואם. ותביו ליקחת אם - זה שלוח הקן. שהתורה פירשה שכרן ובא שלמה ופירש עונשן..".

שקבלה לאלישע. וכן יש מצוה ששכרה אריכות ימים כמו מצות כבוד אב ואם ומצות שלוח הקן. ואמנם עיקר אריכות ימים זה לעוה"ב הוא שנאמר (ישעיה טז)

ב): "והיה כעוף נודד קן משלח תהינה פנות מואב מעפרת לארנון" וזה שאמר הכתוב (ירמיה לג יא): "קרא דגר ולא ילד עשה עשר ולא במשפט פחצי ימו (ימיו) יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל". מה כתיב בתריה (שם יב): "פסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו". מה ענין זה לזה?

"שלח תשלח את האם.. על דרך המדרש (תנחומא 'כי תצא'): 'ואין לך מצוה קלה בכל המצוות יותר משלוח הקן ומה שכרה 'למען ייטב לך והארכת

ימים" (דברים כב) מלה"ד למלך שהכניס פועלים לשדהו לנטוע ולא גילה להם שכר נטיעתן לערב כל מי שנטע אילן אחד נתן לו זהוב אחד. התחילו הכל תמהין ואומרים: "ומה זה שלא נטע אלא אילן אחד קל ופחות נתן לו זהוב אחד, אנו שנטענו הרבה עאכ"ו! ומה שכר שילוח הקן שכרה אריכת ימים, שכר מצוות שיש בהן חסרון וטורה והחיות נפשו עאכ"ו! לכך לא

פירש הקב"ה לישראל שכר המצוות, כדי שיהיו עושין אותן כולן, שכן מצינו המצוות שהן בדמיון אילנות שעושין פירות. יש אילן עושה פרי חשוב יותר מחברו וכן יש מצוה ששכרה גדול. וכבר ידעת שמצוות הכנסת אורחים פרי שכרה - בנים והראיה שרה אמנו וגם השונמית

מעשי גדולים

'יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך'

מה למד רבי שמעלק'ה מניקלסבורג ממאמר זה?

לעצמי כבוד, כל כך הרבה כבוד, עד שהבנתי את הנאמר במסכת אבות: 'יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך...'. כשם שהכבוד הזה, שאתה נותן לעצמך, שלך, יש בו טעם של שטות וצחוק, כך ראוי שתרגיש גם בכבוד שחברך ואחרים חולקים לך".

על רבי אברהם אבן עזרא מספרים שבאו ואמרו לו: "הבריות מספרים בשבחך". אמר להם: "תמנהי. מה שטות עשיתי שראו לכך?".

תמה היהודי מאד. כשיצא רבי שמעלק'ה מהחדר, ניגש אליו ושאלו: "אל נא יקפיד עלי הרב אבל ברצוני לדעת מה טעמם ומובנם של הדברים ששמעתי שדבר הרב עם עצמו בחדר המיוחד?" מאחר וראה רבי שמעלק'ה שהתגלו הדברים השיב לו ואמר: "כשראיתי את הכבוד הגדול שכל בני העיר חולקים לי, התחלתי חושש שלא אגיע, חלילה, לידי גאווה. החלטתי שהריני מנסה את חשיבותו של הענין הזה כשמדובר בי עצמי. נתתי

כשבא רבי שמעלק'ה לקבל את הרבנות בניקלסבורג יצאו כל בני העיר להקביל את פניו וקבלו אותו בכבוד גדול. לאחר שירד מהמרכבה בקש מן הקהל שיכניסוהו לחדר לשעה קלה. כמובן, שראשי הקהל מלאו את רצונו. אחד מבני העיר שרצה לדעת מה רבי שמעלק'ה עושה, אותה שעה, ביחידות, התיצב מאחורי הדלת ושמע אותו משיח עם עצמו ואומר: "ברוך הבא רבה של ניקלסבורג! שלום עליכם רבי! שב נא רבי שמעלק'ה!"

פרשת 'כי תצא'

"לא תראה חמור אחיך או שורו נפלים בדרך וְהִתְעַלְמָתָם מֵהֶם"

ההבדל שבין פרשת משפטים שבה נאמר: "כִּי תִרְאֶה" ובין פרשתנו שבה נאמר: "לֹא תִרְאֶה"

הרה"ג שלמה ליונשטיין
מיוחד ל'גנזי המלך'

"כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה אֵינָנו שֹׁמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ..."
(דברים כא יח)

הגמרא (סנהדרין עא.) מסתפקת האם יש בכלל מציאות של בן סורר ומורה, כיון שהתנאים שמעמידה התורה על מנת שיתקיים הדין של בן סורר ומורה הם בגדר הבלתי אפשרי כמעט. למשל, הקול של אביו ושל אמו חייב להיות זהה שנאמר: **"אֵינָנו שֹׁמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ"** ואם יש לאשה קול של גבר משמע שהיא אילונית ואשה אילונית אינה יכולה ללדת. (אייל=זכר, שאינה יולדת כזכר).

ולמאן דאמר בגמרא שבן זה כלל לא היה בעבר ולא עתיד להיות, אם כן למה נכתבה הפרשה של בן סורר ומורה? אלא; **'דרוש וקבל שכר'**.

ולכאורה, הלא התורה אינסופית היא וגם אם יחיה האדם ששת אלפים שנה לא יוכל להכיל את כולה ולשם זה נזקקים לפרשיות בהן נאמר: **'דרוש וקבל שכר'**? האם בנושאים מעשיים כגון אלו המובאים במסכתות שבסדר נזיקין לא מתקיים; **'דרוש וקבל שכר'**!?

אלא **'דרוש וקבל שכר'** הכונה אם תדרוש את הפרשה כראוי ותפיק הלקחים הנובעים ממנה - הרי לך שכרך!

כך למשל, שואל הגאון ר' חיים קנייבסקי: למה הכונה שקול האב והאם צריך להיות זהה כתנאי להיותו בן סורר ומורה?

אלא בבית שההורים אינם מדברים בקול אחד, כל הורה אומר את ההפך מההורה השני, מה אשם הילד אם יצא לבסוף בן סורר ומורה!?

והנה לך שכר מעשי...!
ולקח נוסף: אמרו חז"ל (שם עב): **'וכי מפני שאכל תרטימר בשר ושתה**

תמהו האנשים לפשר מעשיו: אתה עלול ליפול ולרסק את אברייך!
הרגיע אותם האיש שהוא מתכוון לקפוץ רק קומה אחת..."
האם באמת ניתן לעצור את הנפילה?!...!

שואל רבי אליהו מזרחי: מדוע בן סורר ומורה **'נידון על שם סופו'**, כמובא בגמרא (סנהדרין עא:) ולעומת זאת, אצל ישמעאל רצו המלאכים למנוע את הצלתו, כיון שעתידיים בניו להרוג את בני ישראל, אך ד' פסק **'בְּאִשֶּׁר הוּא שָׁם'** (בראשית כא יז), שעתה הוא צדיק ואין אדם נידון אלא לפי מעשיו באותה שעה (רה טז:).

רבי אליהו מזרחי מתרץ; שישמעאל כרגע היה צדיק ולכן לא דנים אותו לפי סופו, אלא לפי מצבו העכשווי. אבל הבן סורר ומורה כבר מתחילתו אינו מתנהג כהלכה, אמנם עדיין אין התנהגותו הנוכחית כשלעצמה מחייבת עונש מיתה, אבל מכל מקום החלה כבר תחילת ההדרדרות אשר אותה אי אפשר לעצור ולכן הוא נידון כבר מעכשיו על שם סופו.

וה'פנים יפות' מפרש: בן סורר ומורה נהרג מן הטעם **'שימות זכאי ואל ימות חייב'**. דבר זה לא שייך לומר על ישמעאל, כיון שאמרו חז"ל (ב"ב טז:): שחזר בתשובה בסוף ימיו.

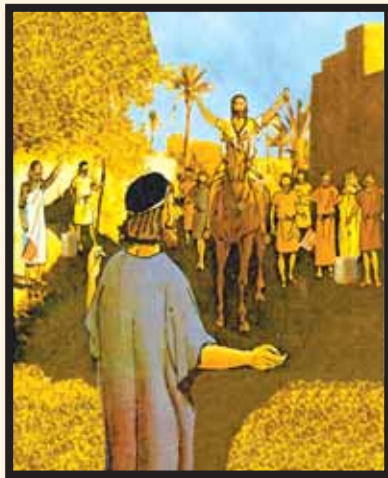

"לא תִרְאֶה... חֲמֹר אַחִיךָ אוֹ שׂוֹרוֹ נְפִלִים בְּדֶרֶךְ וְהִתְעַלְמָתָם מֵהֶם הָקָם תִּקְּוֶם עִמּוֹ" (דברים כב ד)

גם בפרשת משפטים מופיע הציווי: **"כִּי תִרְאֶה חֲמֹר שֶׁנֶּאֱחָפֵץ פָּתַח מִשְׂאוֹ וְחִדְלָתָ מֵעֵזְבוֹ... עֵזֵב תִּעְזֹב עִמּוֹ"** (שמות כג ה).

חצי לוג יין האיטלקי, אמרה תורה יצא לבית דין ליסקל? אלא הגיעה תורה לסוף דעתו של בן סורר ומורה, שסוף מגמר נכסי אביו ומבקש למודו ואינו מוצא ויוצא לפרשת דרכים ומלסטם את הבריות'.

תחילת ההדרדרות היא באכילת תרטימר בשר ושתית חצי לוג יין, אך היא לא נעצרת שם אלא עד שלבסוף מלסטם את הבריות. האדם מרשה לעצמו לעשות פעולות מסוימות מתוך

מחשבה שהן לא ידרדרו אותו והוא אף מציב לעצמו קוים אדומים ומשלה את עצמו שלא יעבור אותם. לימדה אותנו התורה שלכל הדרדרות יש נקודת התחלה ואדם חייב להשמר לבל יתחיל לרדת במורד המדרון, כי הוא לא יוכל להעצר, עד שיגיע לעבר פי פחת.

לפני למעלה מעשרים שנה, קבל שוטר אחד לפני הרב שבתאי יודלביץ זצ"ל על מצב הנוער בישראל: "חשבנו שתהיה נסיגה קלה, אבל מי חשב שזה ידרדר למצב דהיום?"

השיב לו הרב יודלביץ: "אדם אחד נצב במרומי מגדל בן עשר קומות, החל להוציא את גופו מעבר למעקה.

גורל

עלי הגיון

**"ולא תשים דמים
בביתך כי יפל הנפל
ממנו"**

הסמיכות של מצות 'שלוח הקן' לבנית מעקה

אומר רש"י (ומקורו מן הגמרא שבת לב.): **"כי יפל הנפל" - דאוי זה ליפול. ואעפ"כ לא תתגלגל מיתו על ירך, שמגלגלין זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב**

שואל ה'בנין אריאל': למה נסמכה פרשת קן צפור לפרשת בית חדש?

מדוע נדרשים לצוות על עשית מעקה? מי אינו עושה מעקה לגגו? בימים ההם הגג היה שמושי ואי עשית מעקה לגג נראה כמעשה חסר אחריות.

אלא שמדובר כאן שהבונה בית חדש קיים לפני כן מצות שילוח הקן והתורה מבטיחה: **"למען ייטב לך והארקת ימים"** (דברים כב ז), מכאן שאינו צריך לחשוש כלל מאי בנית המעקה לגג ביתו החדש, כי מובטחת לו ע"י התורה אריכות ימים!

לפיכך מצוה התורה על עשית מעקה לגגו, כי אחרת: **"יפל הנפל ממנו"** ואתה: **"ולא תשים דמים בביתך"**, אמנם אתה עצמך לא תנזק, אך מישוה אחר עלול ליפול! ■

נשנה הדבר עם סיום כל חלק וחלק במעיל שנמצא נקי מחשש שעטנז. הוא חיבק ונישק אותי ונפרד ממני במטר של תודות וברכות. הדבר התמיהני, מה פשר השמחה העצומה הזאת?

בדרך לבית הכנסת סיפר לי חברו כי שנים רבות לובש ר' מוטל בשבת קפוטה מרופטת ובלויה. הקפוטה החדשה מונחת בארוננו מזה שבע שנים, אך הוא סרב ללובשה כל עוד לא נברקה מחשש שעטנז. ■

חשיבות לציין את אומנותו ואם היה סנדלר ועניי?

אומר רבי יונתן איבשיץ: יום כפור הוא יום סליחה וכפרה. חז"ל אומרים (יומא כ'). שביום זה השטן לא יכול לקטרג. אותיות "שעטנז" מרמזות על "שטן עז", להורות שאם ח"ו אדם נכשל בשעטנז, כי אז גם ביום כפור השטן מקטרג. ולכן הדגיש המדרש שמדובר בחייט, שהיה צדיק והקפיד שבכגדים שתפר לא יהיה כל חשש שעטנז ומכאן גם מובנת שמחתו כי זהו אכן יום סליחה ומחילה וכפרה עבורו, שאין השטן מקטרג בו.

בספר 'בת קול יוצאת' מובא הספור על יהודי, רב באמריקה, שהיה מרבה לנסוע לרוסיה בימים שמדינה זו היתה סגורה ומסוגרת לאנשים מן המערב והיא כונתה 'מסך הברזל'. כדי לזכות באשורים הנדרשים לשהיה ברוסיה וכדי לזכות לצאת מתחומה בשלום, חיוני היה לשמור על "פרופיל נמוך" ככל האפשר ולהשתדל שלא למשוך תשומת לב. אותו יהודי הקפיד לנהוג כך במשך כל שהותו ברוסיה וכך הצליח לבקר בה פעמים רבות בלי שיאונה לו כל רע.

בקר אחד, מספר הרב, תקפה אותו חלחלה כאשר שמע לפתע מישהו הקורא בשמו בקול רם בבית הכנסת. האיש שקרא בשמו סימן לרב שימתין לו עד שיסיים את תפילתו ואחר ילווה אותו לביתו של ר' מוטל השוחט בענין חשוב.

לאחר סיום התפילה, מספר הרב, הובילני האיש דרך דלת אחורית לסמטה צרה. לאחר מספר דקות הגענו לבית קטן והמלווה דפק בחוזקה על דלת בית, שנפתחה באחת, כאילו בעל הבית עמד מעברה השני והמתין לבואנו. ר' מוטל משך אותי בידיו לתוך ביתו. ר' מוטל השוחט היה רזה ובעל קומה נמוכה, אך נמרץ ותוסס. הוא סימן לי לשמור על השקט. את הדלת נעל היטב והגיפה כבריח ואז בדממה הוריד תיבה מהמדף העליון ובתוכה היתה קפוטה חדשה.

באמצעות רשת התקשורת היהודית המחתרנית נודע לו כי אני בקי במלאכת בדיקת השעטנז ובקשני לבדוק עבורו את המעיל.

כמובן, נענית בחיוב. ומיד התישבת לבדוק את המעיל. ר' מוטל נותר עומד מאחורי והביט בי בדאגה. לאחר שסיימתי לבדוק חלק אחד מן המעיל שאלני האם הוא נקי משעטנז והשבת בחיוב.

מיד פתח ר' מוטל ברקוד שמחה וכך

מה ההבדל בין הצינוי בפרשת משפטים לצינוי בפרשתנו?

אומר ה'משך חכמה': בפרשת 'משפטים' מדובר על **"חמור שנאף"** ושואלת הגמרא (ב"מ לב): **"שונא לטעון ואוהב לפרוק"** - מה הדין? עונה הגמרא; **"ש'שונא לטעון עדיף"**.

מדובר על שתי מצות בענין **"חמור שנאף"**: מצוה לפרוק מעליו את המשא ומצוה גם להטעינו במשא. מה המצוה העדיפה מביניהם?

אומרת הגמרא שעדיפה מצות הפריקה ואע"פ כן אמרה התורה אם שונא לטעון - הוא עדיף על אוהב לפרוק וזאת כדי לכופ את יצרו.

דהיינו; בפרשת 'משפטים' מדובר על שני חמורים הנזקקים לעזרה: חמור אחד של אוהבו וחמור אחד של שונאו ונדרשים לעיין מה עדיף: **"שונא לטעון, או אוהב לפרוק"**. ולכן נקטה התורה בלשון **"כי תראה"**, שיש לראות ולעיין איזו מבין שתי המצות עדיפה.

אך כאן בפרשתנו, מדובר שיש רק חמור אחד - ולכן לשון התורה הוא חד משמעי **"לא תראה"** - מיד רוץ לעזור לו.

"לא תלבש צמר ופשתים יחדו" (דברים כב, יא)

מובא ב'פרקי דרבי אליעזר': שקין הביא קרבן כליות זרע פשתן והבל הביא מבכורות צאנו. אמר ד' לא לערב בין שני הקרבנות הללו, צמר לחוד ופשתן לחוד.

ה'שור' (הלכות יו"כ סימן תר"ד) לגבי מצות האכילה בערב יום כפור, מביא מעשה מהמדרש על שוטר העיר שאמר לעבדו קנה לי דגים ולא מצא אלא דג אחד ונתן עבורו זהוב. היה שם יהודי חייט והוסיף עליו עד שהעלהו לחמשה זהובים ונשאר לחייט.

בא העבד לארוננו וסיפר לו כל המאורע. שלח השוטר אחר החייט ושאלו למלאכתו. אמר לו: 'חייט'.

שאל: 'ולמה קנית דג שוה זהוב בחמשה זהובים ולא עוד, אלא לקחתו מיד עבדי ששלחתיו לקנותו לי'?

השיב לו היהודי: 'ואיך לא אקנה הדג ואפילו עשרה זהובים הייתי משלם לאוכלו ביום כזה שאנו בטוחים שד' יכפר לנו על עונותינו'.

אמר לו: 'אם כן יפה עשית'. פטרו והלך לשלום. שואל רבי יונתן איבשיץ: מה ראה

"...וְשִׁכַחַת עֹמֵר בְּשֻׁדָּה"

1 >>> המשך מעמ' 1

איום ונורא!

ומקשה עוד הגמרא: והא, מינס אניס? (שהרי השקוהו יין. ובמקרה הזה, לא היתה כוונתו לעבירה. ולמה קראת לו רשע? = 'תוספות') תנא משום רבי יוסי בר רבי חוני: "למה נקוד על וי' ו'בְּקוּמָה" של בכירה? לומר לך, ש"בְּשִׁכַחַת" לא ידע! אבל "בְּקוּמָה" ידע! ומאי ה"ל למעבר? מאי דהוה הוה! נפקא מינה; דלפניא אחרינא, לא איבעי ליה למישתי".!

רואים מכאן כי לולא היה שותה פעם אחרת נוספת, לא היו קוראים לו: "וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם". אלא, מאחר ולא שמר על עצמו ולא שם לבו על מכשולו שקרהו פעם אחת, זה כבר הוציאו מכלל אונס והינהו פושע גמור! ומכת אחרת הוא, מכת: "וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם".!

לדוגמא: אדם שאנסתו שינה ואיחר את זמן קריאת שמע, או תפילה, דבר שיכול לקרות. תלוי בהנהגתו למחרת היום, אם מחר יניח לעצמו לישון ללא כל זהירות ולא עשה כלום על מנת שלא יקרהו שנית "אונס" שינה, הנה זו הוכחה וגילוי למפרע שגם אתמול לא היה אנוס, אלא, פושע הוא! כי לולא כן, כיצד הינך מניח עצמך לשכב ללא כל פחד מהישנות העניין? הלא כבר נוכחת לראות, שלא הקיצות בזמן, פעם אחת והינך עלול לכך שוב ועל מה אתה סומך עכשיו לשכב ללא שמירה? אין זה אלא שאינך חרד על הדבר ולא איכפת לך באמת, אם כן, פושע ודאי, אתה.!

ומובא בגמרא: 'ההוא סמיא דהוה מסדר מתניתא (שהיה יודע משניות בגרסא, ומחזר עליהן לפני מר שמואל, שהיו סדורות בפיו כעיקרן) קמיה דמר שמואל, חזייה דהוה עציב. אמר ליה: "אמאי עציבת?" אמר ליה: "דלא אותיבי ערובי תבשילין". אמר ליה: "סמוך אדידי!" (דמערבנא אכולה נהרדעא, שהיא עירו = רש"י). לשנה, (לשנה אחרת, וראש השנה היה, שאין יכול להניח ולהתנות) חזייה דהוה עציב. אמר ליה: "אמאי עציבת?" אמר ליה: "דלא אותיבי ערובי תבשילין". אמר ליה: "פושע את! לכולי עלמא שרי, לדידך אסור! (שאינ דעתי על המזדיין והפושעים שאינם חרדים לדברי חכמים)' (ביצה דף טז:).

הרי לפנינו אף על פי שעברה שנה

"וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם". הוא שנתכוון לשם עבירה: "וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם". ודלמא הוא נמי, לשם מצוה הוא מכוין?

מכאן אנו לומדים את יסוד הדברים, שהרי הגמרא שואלת: 'ודלמא הוא נמי, לשם מצוה הוא מכוין?' והרי לוט היה ישן ושכור ולא ידע מכלום, אם כן מה שייך לומר: 'לשם מצוה הוא מכוין?' הלא זה מתמיה כל שומע!.

אלא, אין כאן תמיהה וקושיא כלל לפי הדברים הנ"ל, אפשר לעשות מצוה בלי ידיעה כלל ואפילו שכור כלוט והמעשה יהיה מעשה מצוה.!

כשם שהיוצא מצומח צומח, והיוצא מבעל מצוה מצוה היא!

והוכרחה הגמרא להביא את דברי ר' יוחנן: 'אמר רבי יוחנן: "כל הפסוק הזה לשם עבירה נאמר: "וַיִּשָּׂא לוֹט אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת פֶּלַע כַּפַּר הַיְרֵדָן כִּי קֵלָה מִשְׁקָה לִפְנֵי שַׁחַת ה' אֶת סֹדֶם וְאֶת עֲמֹרָה כַּגֵּן ה' כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ צֹעַר". ורש"י מסביר: "כל הפסוק הזה על שם עבירה נאמר' - 'וּלְכֹךְ, אֵי אַתָּה יְכוֹל לְדוֹנוּ לְכַף זְכוּת' (נזיר כג.).

"וַיִּשָּׂא לוֹט" - "וַיִּשָּׂא אֶשֶׁת אֲדָנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף.." (בראשית לט.).

"אֶת עֵינָיו" - "וַיֵּרָא מִשְׁשׁוֹן אֶל אֲבִיו אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יְשֵׁרָה בְּעֵינָי" (שופטים יד.).

"וַיֵּרָא" - "וַיֵּרָא אֹתָהּ שָׂכֶם בֶּן חַמּוּר.." (בראשית לד.).

"אֶת פֶּלַע כַּפַּר הַיְרֵדָן" - "כִּי בַעַד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כַּפַּר לָחֶם" (משלי ו.).

"כִּי קֵלָה מִשְׁקָה" - "כִּי אֲמָרָה אֲלֵכָה אַחֲרַי מֵאֲהָבִי נִתְּנִי לַחֲמִי וּמִימֵי צַמְרֵי וּפְשָׁתֵי שָׁמְנֵי וְשִׁקּוּיֵי" (הושע ב.).

רוצה לומר, איך תוכל לומר: 'ודלמא הוא נמי, לשם מצוה הוא מכוין?' ('שלא מצינו בו שהיה שטוף בזימה.. = 'תוספות') וכי הוא מ'בעלי מצוה', שכל היוצא ממנו מצוה, כצומח מן הצומח? והרי מתרץ ר' יוחנן: 'כל הפסוק הזה, על שם עבירה נאמר!!' (ומשני: (ומתרץ) אדרבה, שטוף היה, שנאמר: "וַיִּשָּׂא לוֹט.." וכל הפסוק, דרשינן לעבירה! = 'תוספות' נזיר כג.).

ולכן לוט אינו מאותם שכל מעשיהם מצוות כמהותם בחיים עם "השרש האלוקי". מה עוד שהפסוק הזה נאמר על שנים מקודם למעשה בנותיו. וגם על כזה מקרה אמרינן: שאי אפשר ש'לשם מצוה הוא מכוין' אלא: "וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם".

'לעולם יעסוק בתורה אפילו שלא לשמה', היינו; כלומר, כדי שיקרא רבי, או כדי שיכבדוהו. ומה שאמרינן הכא, 'כל העוסק בתורה שלא לשמה, נעשה לו סם המות', היינו; מי שלומד לקנטר'. וצריך באור לכל הענין הזה ולגדריו.

אמרו חכמים בגמרא בהוריות דף י: 'אמר רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן: "מאי דכתיב "כִּי יִשְׂרִים דְרָכֵי ה' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם"? (הושע יד) משל לשני בני אדם, זה אשתו ואחותו עמו בבית. וזה אשתו ואחותו עמו בבית. אחד נזדמנה לו אשתו. ואחד נזדמנה לו אחותו. זה שנזדמנה לו אשתו, "וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם". וזה שנזדמנה לו אחותו "וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם" ' מדוע למקרה של "נזדמנה" לו אחותו קוראים עליו; "וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם" הרי זה מקרה שגגה ואולי גם אונס, כי לא ידע מכך כלום, אם כן, מה פשעו?

אבל סוד גדול גילו לנו חז"ל הקדושים, כי המציאות של "נזדמנה" לו, אין זו "הזדמנות" בעלמא כלל! אין זו שגגה ותום לב הנקי מכל פשע! מדוע זה קרה לו ולא לחברו? אלא, בעומק עומקו של הלב, זה באמת רצונו.!

חז"ל אמרו (ירושלמי ברכות ט.): 'א"ר לוי: "ליבא ועינא, תרין סרסורין דחטאה". וברש"י: "ולא תתורו אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם.." (במדבר טו) - 'כמו "מתור אַחֲרֵי" (במדבר יג). הלב והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העבירות. העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העבירות' (במדבר טו לט.).

מי לא "זכה" להכיר ולראות את הסרסורים האלה בעבודתם ומבין היטיב את דרך פעולתם? אדם ההולך בשוק ורואה דבר איסור, אין זה מקרה בעלמא! גם ההליכה וגם הראיה, אינם מקרה בעלמא! אלא, זהו הסוד הגדול והנורא של 'הלב והעינים, הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העבירות' הם המרגלים כפשוטו! מחפשים כמו בנרות, מוצאים וממציאים לאדם נתח שמן מלא רע, מאכילים ומשביעים אותו כפי רצונו! ומזה אנו למדים, ש"נזדמנה" לו יותר מחברו, היא גופא ההוכחה היותר גדולה, כי רצונו ותשוקתו לכך. והוא ודאי מן ה- "וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם", אלא שהגמרא פרכה מטעם; 'מי דמי' ע"ש".

וממשיכה הגמרא: 'אלא, משל ללוט ושתי בנותיו, הן שנתכוונו לשם מצוה:

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

נעשה לו סם המות, היינו; מי שלומד לקנטר.

כל שבבים טהור, חוץ מכלב המים, מפני שהוא בורח ליבשה, דברי רבי עקיבא (משנה כלים פרק יז) לפי שכל שאר בריות שבים אין אחד מהם בורח ליבשה כשבאים לצוד אותם, אלא כלב הים בלבד. הלכך; הוי, בכלל עורות היבשה, ואם עשה כלי, עורו מקבל טומאה. (רע"ב). גם מכאן ילמד האדם המשכיל, שאין כלב הים נדון על פי מהותו ומקומו הטבעי, אלא על פי פנייתו. יציאה קטנה החוצה ממקום חיותו ולאחריה חזרה וכבר מקבל טומאה הוא.

הכלב הזה שכל חייו מתקיימים במים, פורש רק לזמן קצר ליבשה וחייב לאחור מכן לשוב למקומו למים, מתקפח כל ערכו ונחשב כדין בריה ביבשה. וכן משפטו ודינו של האדם.

אם כן, מה נורא מצבו של יהודי בן ישראל, בעל תשובה ואפילו בן תורה וכן ישיבה אשר נמצא בד' אמות של הלכה תדיר אשריו ואשרי חלקו, אך עיניו פוזלות לשוק החולין וה'מודה' ורוח קנאה עוברת עליו, על המצליחים בשוק החיים, אף על פי שהוא עדין יושב מחובר לאהלי התורה והטהרה אך בנפשו יחוג ינוע ויהסס מאושר תורתו ויראתו וסובר שהאושר ה"ממשי" נמצא מעבר לחלון, הריהו נידון על קנאתו וגעגועיו לעולם הזה ונעשה בזוי לפני ה' במחשבותיו אלה כי מפנה פניו מההיכל. ה' יחזירנו כולנו לעבודתו ויראתו בחדש הרחמים והסליחות שפנינו יהיו תמיד אליו, אכ"ר.

מעתה: לאור הדברים הנ"ל, נשים פנינו לשום את אורחותינו בעולם הזה וע"י זה נזכה לראות ביצועתו של הקב"ה במהרה בימינו אמן. ■

היכל ה' "שהיה אחוריהם מגולה, שהיו פוערין עצמם ומתריזין כלפי מטה" ואנו, ליה עינינו. רבי יהודה אומר, היו שונין ואומרין, אנו, ליה - 'משתחויים ומודים על מה שעבר', וליה, עינינו - מיחלות להבא" (משנה סוכה פרק ה).

ההרגשה היא, על מקום הפניה. והחילוק בינם לאבותם, הוא לאיזו רוח פניהם פונות, למזרח, או למערב. לא המעשה עיקר, אלא לאיזה "רוח" הוא פונה.

ואמר עולא: "תמר זנתה. וזימרי זינה. תמר זנתה, יצאו ממנה מלכים ונביאים! זימרי זינה, נפלו כמה רבבות מישראל!" (הוריות י:).

מעשיהם שוים היו. אלא החילוק היה בעיקר בפנייתם. תמר פניה היו ל"מערב" וזימרי פניו היו ל"מזרח".

וזה אשר היווה את כל תוצאותיהם: 'מלכים ונביאים! או, 'נפלו כמה רבבות מישראל!'

אמר ר"ג בר יצחק: "גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה" (נזיר דף כג:). מעשה עבירה, הלא עבירה הוא! אם כן, כיצד יכול להיות, כ'מצוה שלא לשמה'? אלא, שאם עשאה לשמה, דהיינו: 'פניהן למערב' אז גם עבירה יכולה להיות כ'מצוה שלא לשמה'.

למסקנה: יסוד כל הדברים ועיקר העיקרים הוא: לאן פנינו מועדות!

במצב של כלל ישראל, בדרגתם האמיתית, בסוד מעלתם שהוא "הכח האלוקי", כלומר: 'פניהן למערב' אפילו בלא ידיעה, במצב "שכחה" וכמו 'מאבד סלע מתוך ידו ומצאה עני והלך ונתפרנס בה' הרי זה, קיום מצוה ממש! אבל במצב של 'כל הפסוק הזה, לשם עבירה נאמר' ובמצב של 'ופניהם קדמה', שם הכל להיפך ואף מצוות ממש, נעשות לעבירות. 'וכל העושה שלא לשמה, נוח לו שלא נברא' (ברכות יז).

מן האונס הקודם ששכח ולא נשמר מכך לשנה הבאה ושכח שוב, כבר אינו מן השוגגים ואת פושעים נמנה, כמזיד שאינו חרד על דברי חכמים ופושע גמור יקרא לו!!

ואמנם, זאת הבחינה האמיתית והמדירה למי שנפל פעם בחטא, לראות עד כמה הוא מחפש עצות ותושיות שלא לפול בחטא זה שוב ולא יהיה כמי שכתב עליו רבינו יונה: "ככלב שב על קאו פסיל שונה באגלתו" (משלי כו). רבים המכשולים שיכולים לקרות לאדם, ככתוב: "פי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת פרק ז). אבל אם לאחר המכשלה, היא, לנגד עיניו וזהיר שלא לפול שוב במכמורי היצר, האיש הזה ודאי לאנוס יחשב. אבל הנכשל ולא שם על לב, לשית עצות בנפשו ולהשתמר מכשלונות הרי הוא מכלל הפושעים, אם גם באונס יעשה!.

נחזור ללוט; אם לוט, "ובקומה" ידע! ולא גדר את עצמו מלשתות עוד פעם, הנהו מ'כת הפושעים'. ולא נשכח, כי איננו מדברים מ'קטלא קניא באגמא', הלא מדברים כאן מתלמידו של אברהם אבינו, שחז"ל אמרו: 'ומצות אפה' - 'שקיים את התורה עד שלא ניתנה'. ואין ספק כי עסק בתשובה כל ימיו על "פסוק זה" "וישא לוט..". ועכ"ז, נשאר על מצבו ומעשיו כבר אינם 'לשם מצוה הוא מכיין' אלא: "ופשעים יפשלו כם"!

אמרו חז"ל: 'הגיעו לשער היוצא ממזרח, הפכו פניהן למערב (לצד העזרות וההיכל, לומר דבר זה)'. ואמרו, אבותינו שהיו במקום הזה "אחריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה, והמה משתחויים קדמה, לשמש" (לחמה) (יחזקאל ח טז) (רש"י) - 'בבית הראשון היו כופרין, ולא היו פניהם לבית, אלא: "אחריהם אל

יעמדו על הברכה

ברכה למשפחתו של אנגילו מורדכי בן לינה	זיווג הגון וכשר לאלברטו בן אלאונורה	רפואה שלמה לינס בת לאה	ברכה למשפחתו של חיים בן מסעודה	ברכה והצלחה למאסימו בן מאריאלה
ברכה והצלחה להכנסת בנה לברית מילה ג'מה דליה בת רוזטה	ברכה למשפחתה של צ'לסטה בת ג'וליה	ברכה והצלחה לכל משפחתו אברהם יצחק יעקוב בן דוריס	הצלחה למשפחתו לחזור בתשובה סלוטורה בן פיורינה	ברכה וברכה לציון סרג'יו בן ג'ורה
ברכה והצלחה לחביבה בת עיישה	ברכה והצלחה לבן חמו אסתר			

כל הרוכש דיסק לצפיה של 'מצעד הענוה' 'מפגן הענק' באצטדיון טדי

מקבל פוסטר ענק בגודל 70*100 ס"מ חינם!

ניתן לרכוש בנפרד:

מחיר פוסטר - 10 ש"ח
מחיר 10 פוסטרים - 70 ש"ח

מחיר הדיסק - 30 ש"ח
D.V.D 2 חלקים - 100 ש"ח